HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

3 octombrie 2013 *

„Directiva 1999/44/CE — Drepturile consumatorului în caz de neconformitate a bunului — Caracter minor al acestei neconformități — Excluderea rezoluțiunii contractului — Competențele instanței naționale”

În cauza C-32/12,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Juzgado de Primera Instancia nº 2 de Badajoz (Spania), prin decizia din 13 ianuarie 2012, primită de Curte la 23 ianuarie 2012, în procedura

Soledad Duarte Hueros

împotriva

Autociba SA,

Automóviles Citroën España SA,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul A. Tizzano (raportor), președinte de cameră, doamna M. Berger și domnii A. Borg Barthet, E. Levits și J.-J. Kasel, judecători,

avocat general: doamna J. Kokott,

grefier: doamna M. Ferreira, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 24 ianuarie 2013,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru doamna Duarte Hueros, de J. Menaya Nieto-Aliseda, abogado;

— pentru Autociba SA, de M. Ramiro Gutiérrez și de L. T. Corchero Romero, abogados;

— pentru guvernul spaniol, de S. Centeno Huerta, în calitate de agent;

— pentru guvernul german, de F. Wannek, în calitate de agent;

— pentru guvernul francez, de G. de Bergues și de S. Menez, în calitate de agenți;

* Limba de procedură: spaniola.

— pentru guvernul ungar, de M. Z. Fehér, precum și de K. Szíjjártó și de Z. Biró-Tóth, în calitate de agenți;

— pentru guvernul polonez, de M. Szpunar și de B. Majczyna, în calitate de agenți;

— pentru Comisia Europeană, de J. Baquero Cruz și de M. van Beek, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 28 februarie 2013,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea Directivei 1999/44/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 mai 1999 privind anumite aspecte ale vânzării de bunuri de consum și garanțiile conexe (JO L 171, p. 12, Ediție specială, 15/vol. 5, p. 89).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între doamna Duarte Hueros, pe de o parte, și Autociba SA (denumită în continuare „Autociba”) și Automóviles Citroën España SA, pe de altă parte, cu privire la cererea acesteia de rezoluțiune a unui contract de vânzare a unui vehicul pentru neconformitatea acestuia cu contractul.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

3 Considerentul (1) al Directivei 1999/44 are următorul cuprins:

„Întrucât, în conformitate cu articolul [153 alineatele (1) și (3) CE] Comunitatea ar trebui să contribuie la realizarea unui nivel ridicat de protecție a consumatorului prin măsurile pe care le adoptă în temeiul articolului [95 CE].”

4 Articolul 1 alineatul (1) din aceeași directivă prevede:

„Scopul prezentei directive este apropierea actelor cu putere de lege și actelor administrative ale statelor membre privind anumite aspecte ale vânzării de bunuri de consum și garanțiile conexe, pentru asigurarea unui nivel minim, uniform al protecției consumatorului în contextul pieței interne.”

5 Articolul 2 alineatul (1) din Directiva menționată prevede:

„Vânzătorul trebuie să livreze consumatorului bunuri conforme cu contractul de vânzare.”

6 Articolul 3 din Directiva 1999/44, intitulat „Drepturile consumatorului”, are următorul cuprins:

„(1) Vânzătorul este răspunzător față de consumator pentru orice neconformitate existentă în momentul livrării bunurilor.

(2) În cazul unei neconformități, consumatorul are dreptul ca bunurile să fie repuse în conformitate, gratuit, prin reparare sau înlocuire, în conformitate cu alineatul (3), sau la o reducere de preț corespunzătoare sau la rezoluțiunea contractului pentru acele bunuri, în conformitate cu alineatele (5) și (6).

(3) În primul rând, consumatorul poate cere vânzătorului să repare bunurile sau poate cere vânzătorului să le înlocuiască, în ambele cazuri gratuit, cu excepția cazurilor în care [acest lucru] este imposibil[…] sau disproporționat[…].

[…]

(5) Consumatorul poate cere o reducere corespunzătoare a costului sau rezoluțiunea contractului:

— în cazul în care consumatorul nu beneficiază de reparație sau de înlocuire sau

— în cazul în care vânzătorul nu a executat despăgubirea într-un termen rezonabil sau

— în cazul în care vânzătorul nu a executat despăgubirea fără vreun inconvenient semnificativ pentru consumator.

(6) Consumatorul nu are dreptul de a cere rezoluțiunea contractului în cazul în care neconformitatea este minoră."

7 Articolul 8 alineatul (2) din Directiva menționată prevede:

„Statele membre pot adopta sau menține în vigoare dispoziții mai stricte, compatibile cu prevederile din tratat[ul] [CE], în domeniul reglementat de prezenta directivă, pentru a asigura un nivel mai ridicat de protecție a consumatorului."

8 Potrivit articolului 11 alineatul (1) primul paragraf din aceeași directivă:

„Statele membre pun în aplicare actele cu putere de lege și actele administrative necesare pentru a se conforma prezentei directive […]"

Dreptul spaniol

9 Legea națională prin care s-a realizat transpunerea în dreptul spaniol a Directivei 1999/44, în vigoare la data situației de fapt din litigiul principal, era Legea 23/2003 privind garanțiile la vânzarea de bunuri de consum (Ley 23/2003 de Garantías en la Venta de Bienes de Consumo) din 10 iulie 2003 (BOE nr. 165 din 11 iulie 2003, p. 27160, denumită în continuare „Legea 23/2003").

10 Potrivit articolului 4 primul paragraf din Legea 23/2003:

„Vânzătorul este răspunzător față de consumator pentru orice neconformitate existentă în momentul livrării bunurilor. În condițiile stabilite de prezenta lege, consumatorului îi este recunoscut dreptul la repararea bunului, la înlocuirea acestuia, la reducerea prețului și la rezoluțiunea contractului."

11 Articolul 5 alineatul 1 din legea menționată prevede:

„În cazul în care bunul nu este conform cu contractul, consumatorul poate, la alegere, să solicite repararea ori înlocuirea acestuia, cu excepția situației în care una dintre aceste opțiuni este imposibilă sau disproporționată. Începând din momentul în care consumatorul comunică opțiunea sa vânzătorului, cele două părți sunt obligate să respecte această opțiune. Decizia consumatorului nu aduce atingere dispozițiilor articolului următor în cazul în care repararea ori înlocuirea nu permit repunerea bunului în conformitate cu contractul."

12 Articolul 7 din aceeași lege are următorul cuprins:

„La alegerea consumatorului, se procedează la reducerea prețului ori la rezoluțiunea contractului în cazul în care acesta nu poate să solicite repararea ori înlocuirea sau în cazul în care repararea ori înlocuirea nu au fost efectuate într-un termen rezonabil ori fără inconveniente majore pentru consumator. În cazul în care neconformitatea este minoră, contractul nu se rezoluționează."

13 Articolul 216 din Codul de procedură civilă (Ley de Enjuiciamiento Civil) prevede:

„Instanțele civile se pronunță în cauzele cu care sunt sesizate cu privire la elementele de fapt, la probele furnizate și la concluziile părților, cu excepția cazului în care legea prevede altfel în situații speciale."

14 Articolul 218 alineatul (1) din Codul de procedură civilă prevede:

„Deciziile jurisdicționale trebuie să fie clare și precise și să corespundă cererilor și celorlalte pretenții ale părților prezentate în timp util în cursul procedurii. Acestea conțin declarațiile solicitate, obligă pârâtul sau resping pretențiile reclamantului și soluționează toate aspectele litigioase care au făcut obiectul dezbaterilor.

Tribunalul, fără a se îndepărta de la cauza acțiunii prin admiterea unor elemente de drept și de fapt diferite de cele pe care părțile au intenționat să le invoce, se pronunță în conformitate cu normele aplicabile cauzei, chiar dacă acestea nu au fost corect menționate sau invocate de părțile în litigiu."

15 Articolul 400 din Codul de procedură civilă precizează:

„1. În cazul în care, în susținerea cererilor, se pot invoca diferite elemente de fapt sau temeiuri juridice, în cadrul acțiunii trebuie formulate toate cele care sunt cunoscute sau care pot fi invocate la data introducerii acesteia, nefiind permisă rezervarea dreptului de a le prezenta în cadrul unei proceduri ulterioare.

[…]

2. În conformitate cu dispozițiile alineatului precedent, în sensul litispendenței și al autorității de lucru judecat, elementele de fapt și temeiurile juridice invocate într-un litigiu sunt considerate ca fiind aceleași cu cele prezentate într-o procedură anterioară dacă ar fi putut fi invocate în cursul acesteia."

16 Articolul 412 alineatul (1) din Codul de procedură civilă prevede:

„Odată ce obiectul litigiului a fost stabilit în cerere, în memoriul în apărare și, dacă este cazul, în cererea reconvențională, părțile nu mai pot să îl modifice ulterior."

Litigiul principal și întrebarea preliminară

17 În luna iulie 2004, doamna Duarte Hueros a cumpărat de la Autociba o mașină echipată cu un plafon mobil. În cursul lunii august, după efectuarea de către cumpărătoare a plății în cuantum de 14 320 de euro, Autociba a efectuat livrarea automobilului.

18 Dat fiind că, atunci când ploua, se infiltra apă prin plafon în interiorul vehiculului, doamna Duarte Hueros l-a dus la Autociba. Întrucât numeroasele încercări de a-l repara nu au avut succes, doamna Duarte Hueros a solicitat înlocuirea acestui vehicul.

19 În urma refuzului Autociba de a efectua înlocuirea, doamna Duarte Hueros a sesizat Juzgado de Primera Instancia nº 2 de Badajoz pentru a obține rezoluțiunea contractului de vânzare, precum și obligarea în solidar a Autociba și a Citroën España SA, aceasta din urmă în calitate de fabricant al vehiculului, la rambursarea prețului de cumpărare al acestuia.

20 Cu toate acestea, Juzgado de Primera Instancia nº 2 de Badajoz arată că, întrucât defectul aflat la originea litigiului este minor, nu poate fi acordată rezoluțiunea contractului de vânzare în temeiul articolului 3 alineatul (6) din Directiva 1999/44.

21 În acest context, deși doamna Duarte Hueros ar fi avut dreptul la o reducere a prețului de vânzare în temeiul articolului 3 alineatul (5) din directiva menționată, instanța de trimitere constată totuși că o astfel de soluție nu poate fi admisă din cauza normelor de procedură interne, în special a articolului 218 alineatul (1) din Codul de procedură civilă referitor la principiul congruenței între cererile părților și deciziile justiției, întrucât consumatorul nu formulase nicio cerere în acest sens nici cu titlu principal, nici cu titlu subsidiar.

22 Pe de altă parte, având în vedere că doamna Duarte Hueros avea posibilitatea să solicite o astfel de reducere a prețului chiar și cu titlu subsidiar în cadrul procedurii principale, nu ar fi admisibilă nicio cerere în justiție în cazul unui litigiu ulterior din cauza faptului că în dreptul spaniol principiul autorității de lucru judecat se aplică tuturor revendicărilor care ar fi putut deja să fie formulate într-o procedură anterioară.

23 În aceste condiții, având îndoieli în ceea ce privește compatibilitatea dreptului spaniol cu principiile care decurg din Directiva 1999/44, Juzgado de Primera Instancia nº 2 de Badajoz a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„În cazul în care un consumator care nu a obținut repunerea în conformitate a bunului – deoarece, în pofida faptului că a solicitat în numeroase rânduri repararea, aceasta nu a fost efectuată – solicită în justiție exclusiv rezoluțiunea contractului, iar aceasta nu este aplicabilă deoarece este vorba despre o neconformitate minoră, instanța poate să îi acorde din oficiu o reducere corespunzătoare a prețului?”

Cu privire la întrebarea preliminară

24 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită să se stabilească, în esență, dacă Directiva 1999/44 se opune reglementării unui stat membru, precum cea în discuție în litigiul principal, care, în cazul în care un consumator care are dreptul la o reducere adecvată a prețului unui bun stabilit prin contractul de vânzare se limitează să solicite în justiție doar rezoluțiunea acestui contract, deși aceasta nu poate fi obținută din cauza caracterului minor al neconformității acestui bun, nu permite instanței naționale sesizate să acorde din oficiu o astfel de reducere, chiar și atunci când consumatorul respectiv nu are dreptul nici să își precizeze cererea inițială, nici să introducă o nouă acțiune în acest scop.

25 În această privință, trebuie amintit că finalitatea Directivei 1999/44 este, astfel cum arată considerentul (1) al acesteia, aceea de a garanta un nivel ridicat de protecție a consumatorilor (Hotărârea din 17 aprilie 2008, Quelle, C-404/06, Rep., p. I-2685, punctul 36).

26 În special, articolul 2 alineatul (1) din Directiva 1999/44 obligă vânzătorul să livreze consumatorului bunuri conforme cu contractul de vânzare.

27 Din această perspectivă, potrivit articolului 3 alineatul (1) din directiva menționată, vânzătorul este răspunzător față de consumator pentru orice neconformitate existentă în momentul livrării bunurilor (a se vedea Hotărârea Quelle, citată anterior, punctul 26, precum și Hotărârea din 16 iunie 2011, Gebr. Weber și Putz, C-65/09 și C-87/09, Rep., p. I-5257, punctul 43).

28 Articolul 3 menționat enumeră la alineatul (2) drepturile pe care consumatorul le poate invoca împotriva vânzătorului în cazul neconformității bunurilor livrate. În primul rând, potrivit alineatului (3) al acestui articol, consumatorul poate cere ca bunurile să fie repuse în conformitate. În cazul în care nu poate obține repunerea în conformitate, acesta poate cere, în subsidiar, potrivit alineatului (5) al aceluiași articol, o reducere de preț sau rezoluțiunea contractului (a se vedea Hotărârile citate anterior Quelle, punctul 27, și Gebr. Weber și Putz, punctul 44). Cu toate acestea, astfel cum reiese de la alineatul (6) al articolului 3, având în vedere că neconformitatea bunului livrat este minoră, consumatorul nu are dreptul de a cere rezoluțiunea, în acest caz dispunând doar de dreptul de a solicita o reducere adecvată a prețului de vânzare a bunului în cauză.

29 În acest context, astfel cum a subliniat, în esență, avocatul general la punctul 41 din concluzii, trebuie precizat că articolul 3 menționat nu conține dispoziții în temeiul cărora instanța națională ar avea obligația, în împrejurări precum cele în discuție în litigiul principal, să acorde din oficiu consumatorului o reducere adecvată a prețului de vânzare al bunului în cauză.

30 Articolul 3 din Directiva 1999/44 coroborat cu articolul 11 alineatul (1) din aceasta se limitează în fapt să impună statelor membre obligația de a adopta măsurile necesare care permit consumatorului să își exercite drepturile în mod efectiv, utilizând diferitele remedii avute în vedere în caz de neconformitate a bunului. Astfel cum a subliniat, de asemenea, avocatul general la punctul 25 din concluzii, această directivă nu conține indicații cu privire la mecanismele care permit invocarea drepturilor menționate în justiție.

31 Prin urmare, în lipsa unei reglementări a Uniunii în materie, modalitățile procedurale destinate să garanteze protecția drepturilor pe care Directiva 1999/44 le conferă consumatorilor aparțin ordinii juridice interne a statelor membre în temeiul principiului autonomiei procedurale a acestora din urmă. Aceste modalități nu trebuie totuși să fie mai puțin favorabile decât cele aplicabile unor situații similare supuse dreptului intern (principiul echivalenței) și nici să fie concepute astfel încât să facă imposibilă în practică sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite de dreptul Uniunii (principiul efectivității) (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 februarie 2013, Banif Plus Bank, C-472/11, punctul 26 și jurisprudența citată).

32 În ceea ce privește principiul echivalenței, trebuie să se constate că din dosarul de care dispune Curtea nu reiese niciun element de natură să determine o îndoială în legătură cu conformitatea reglementării procedurale spaniole cu acest principiu.

33 Astfel, reiese din dosar că această reglementare se aplică independent de faptul că dreptul în temeiul căruia un consumator a formulat acțiunea este conferit de dreptul Uniunii sau de dreptul național.

34 În ceea ce privește principiul efectivității, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, fiecare caz în care se ridică problema dacă o prevedere procedurală națională face imposibilă sau excesiv de dificilă aplicarea dreptului Uniunii trebuie analizat ținând seama de locul pe care respectiva prevedere îl ocupă în cadrul procedurii în ansamblul său, de modul în care se derulează și de particularitățile acesteia în fața diverselor instanțe naționale (Hotărârea din 14 iunie 2012, Banco Español de Crédito, C-618/10, punctul 49, și Hotărârea din 14 martie 2013, Aziz, C-415/11, punctul 53).

35 În speță, din decizia de trimitere reiese, pe de o parte, că în aplicarea articolelor 216 și 218 din Codul de procedură civilă, instanța națională este ținută de concluziile prezentate de reclamant în cererea sa introductivă de instanță și, pe de altă parte, că acesta din urmă nu poate modifica obiectul unei astfel de cereri în cursul procesului, conform articolului 412 alineatul (1) din același cod.

36 În plus, în temeiul articolului 400 din codul menționat, reclamantul nu are dreptul să introducă o nouă acțiune pentru a formula pretenții pe care le-ar fi putut invoca, cel puțin în subsidiar, într-o procedură anterioară. Astfel, în temeiul principiului autorității de lucru judecat, o astfel de acțiune ar fi inadmisibilă.

37 Prin urmare, din aceste indicații rezultă că, în sistemul procedural spaniol, un consumator care solicită în justiție doar rezoluțiunea contractului de vânzare a unui bun este privat în mod definitiv de posibilitatea de a beneficia de dreptul de a obține reducerea adecvată a prețului acestuia, în temeiul articolului 3 alineatul (5) din Directiva 1999/44, dacă instanța națională sesizată cu litigiul ar considera că, în realitate, neconformitatea acestui bun prezintă un caracter minor, cu excepția ipotezei în care s-a formulat, în subsidiar, o cerere de acordare a unei astfel de reduceri.

38 În această privință, trebuie totuși să se sublinieze că, ținând seama de desfășurarea și de particularitățile respectivului regim procedural, o astfel de ipoteză trebuie considerată ca fiind foarte improbabilă, întrucât există un risc deloc neglijabil ca consumatorul în cauză să nu introducă o cerere subsidiară care, de altfel, ar urmări obținerea unei protecții inferioare celei urmărite prin cererea principală, fie din cauza obligației deosebit de rigide de concomitență cu aceasta din urmă, fie deoarece consumatorul nu își cunoaște drepturile sau nu sesizează exact conținutul acestora (a se vedea prin analogie Hotărârea Aziz, citată anterior, punctul 58).

39 În acest context, trebuie să se constate că un astfel de regim procedural, prin aceea că nu permite instanței naționale să recunoască din oficiu dreptul consumatorului de a obține o reducere adecvată a prețului de vânzare al bunului, în condițiile în care acesta din urmă nu are dreptul nici să își precizeze cererea inițială, nici să introducă o nouă acțiune în acest scop, este de natură să aducă atingere efectivității protecției consumatorilor urmărită de legiuitorul Uniunii.

40 Astfel, sistemul spaniol îi impune, în esență, consumatorului să anticipeze rezultatul analizei referitoare la calificarea juridică a neconformității bunului care trebuie efectuată cu titlu definitiv de instanța competentă, ceea ce conferă protecției acordate acestuia de articolul 3 alineatul 5 din Directiva 1999/44 un caracter pur aleatoriu și, prin urmare, neadecvat. Acest lucru este valabil mai ales în cazul în care, precum în cauza principală, o astfel de analiză este deosebit de complexă, astfel încât calificarea menționată depinde în mod determinant de cercetarea efectuată de instanța sesizată cu litigiul.

41 În aceste condiții, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 31 din concluzii, trebuie să se constate că reglementarea spaniolă în discuție în litigiul principal nu este conformă cu principiul efectivității, întrucât face excesiv de dificilă, chiar imposibilă aplicarea protecției pe care Directiva 1999/44 urmărește să o confere consumatorilor în cadrul procedurilor jurisdicționale inițiate de aceștia în caz de neconformitate a bunului livrat cu contractul de vânzare.

42 Acestea fiind spuse, revine instanței de trimitere obligația să verifice care sunt normele naționale aplicabile litigiului cu care este sesizată și să facă tot ceea ce ține de competența sa, luând în considerare ansamblul dreptului intern și aplicând metodele de interpretare recunoscute de acesta, pentru a garanta efectivitatea deplină a articolului 3 alineatul (5) din Directiva 1999/44 și pentru a identifica o soluție conformă cu finalitatea urmărită de aceasta (a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 ianuarie 2012, Dominguez, C-282/10, punctul 27 și jurisprudența citată).

43 Având în vedere toate considerațiile precedente, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că Directiva 1999/44 trebuie interpretată în sensul că se opune reglementării unui stat membru, precum cea în discuție în litigiul principal, care, în cazul în care un consumator care are dreptul la o reducere adecvată a prețului unui bun stabilit prin contractul de vânzare se limitează să solicite în justiție doar rezoluțiunea acestui contract, iar aceasta nu poate fi obținută din cauza caracterului minor al neconformității bunului, nu permite instanței naționale sesizate să acorde din oficiu o astfel de reducere, chiar și atunci când consumatorul respectiv nu are dreptul nici să își precizeze cererea inițială, nici să introducă o nouă acțiune în acest scop.

Cu privire la cheltuielile de judecată

44 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

Directiva 1999/44/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 mai 1999 privind anumite aspecte ale vânzării de bunuri de consum și garanțiile conexe trebuie interpretată în sensul că se opune reglementării unui stat membru, precum cea în discuție în litigiul principal, care, în cazul în care un consumator care are dreptul la o reducere adecvată a prețului unui bun stabilit prin contractul de vânzare se limitează să solicite în justiție doar rezoluțiunea acestui contract, iar aceasta nu poate fi obținută din cauza caracterului minor al neconformității bunului, nu permite instanței naționale sesizate să acorde din oficiu o astfel de reducere, chiar și atunci când consumatorul respectiv nu are dreptul nici să își precizeze cererea inițială, nici să introducă o nouă acțiune în acest scop.

Semnături